

KISWAHILI:
SEHEMU YA KWANZA:
LUGHA
3850425

Muda: Saa 1 dakika 40

MAAGIZO KWA WATAHINIWA
SOMA MAAGIZO YAFUATAYO KWA MAKINI.

1. Umepewa kijitabu hiki cha maswali na karatasi ya kujibia. Kijitabu hiki kina maswali 50.
2. Ukiisha kuchagua jibu lako, lionyeshe katika **KARATASI YA MAJIBU** na wala **sio** katika kijitabu hiki cha maswali.

JINSI YA KUTUMIA KARATASI YA MAJIBU

3. Tumia penseli ya kawaida.
4. Hakikisha ya kwamba umeandika yafuatayo katika karatasi ya majibu:
NAMBA YAKO YA MTHANI
JINA LAKO
JINA LA SHULE YAKO
5. Kwa kuchora kistari katika visanduku vyenye namba zinazokuhusu, onyesha namba yako kamili ya mthani (yaani namba ya shule, na zile namba tatu za mtahiniwa) katika sehemu iliyotengwa mwanzoni mwa karatasi ya majibu.
6. Usitie alama zozote nje ya visanduku.
7. Iweke safi karatasi yako ya majibu na usiikunje.
8. Kwa kila swali 1 – 50 umepewa majibu manne. Majibu hayo yameonyeshwa kwa herufi A, B, C, D. Ni jibu MOJA tu kati ya hayo manne ambalo ni sahihi. Chagua jibu hilo.
9. Kwenye karatasi ya majibu, jibu sahihi lionyeshwe kwa kuchora kistari katika kisanduku chenye herufi uliyochagua kuwa ndilo jibu.

Mfano

Katika kijitabu cha maswali:

- 21.** Chagua jibu lenye ala za muziki pekee.
- A. filimbi, udi, mvukuto, chapuo
 - B. njuga, tari, kinubi, fidla
 - C. harimuni, marimba, msondo, maleba
 - D. siwa, zeze, upatu, nembo.

Jibu sahihi ni B

Katika karatasi ya majibu:

1 [A] [B] [C] [D] **11** [A] [B] [C] [D] **21** [A] [B] [C] [D] **31** [A] [B] [C] [D] **41** [A] [B] [C] [D]

Katika visanduku vinavyoonyesha majibu ya swali namba **21**, kisanduku chenye herufi **B** ndicho kilichochorwa kistari.

10. Chora kistari chako vizuri. Kistari chako kiwe cheusi na kisijitokeze nje ya kisanduku.
11. Kwa kila swali, chora kistari katika kisanduku **kimoja tu** kati ya visanduku vinne ulivyopewa.

Kijitabu hiki cha maswali kina kurasa 7 zilizopigwa chapa.

Maswali 1 mpaka 15.

Soma vifungu vifuatavyo. Vina nafasi 1 hadi 15. Umepewa majibu manne hapo. Chagua jibu lifaalo zaidi kati ya yale uliyopewa.

Ufanisi wa mwanafunzi katika masomo humtegemea yeye. Licha ya kuwa mwalimu 1 katika masuala mengi, uamuzi wa kuzingatia 2 ya mwalimu huwa wake.

Mwalimu hupitisha maarifa kama vile jinsi ya kutumia lugha kuwasiliana. Mathalani, mwalimu hufunza maneno kama vile halaiki, funda na kikosi ambayo ni 3. Hali kadhalika, mwanafunzi hufunzwa maadili kama vile ustahimilivu ambao humfanya 4. Ni dhahiri kwamba mwalimu ana uwezo mkubwa wa 5 mwanafunzi. Kwa hivyo hana budi kuwa kielelezo kifaacho kwani 6. Mwanafunzi naye asiwe mlegevu, 7.

1. A. humjuza B. humwelekeza C. humtambulisha D. humtahadharisha
2. A. ilani B. maafikiano C. nasaha D. matangazo
3. A. nomino za wingi B. nomino za jamii C. nomino za dhahania D. nomino za jumla
4. A. kuwakubali wengine jinsi walivyo B. kuwa rafiki mtiifu jinsi walivyo
C. kuwaamini wengine jinsi walivyo D. kuwa rafiki mpole jinsi walivyo
5. A. kumshawishi B. kunishawishi C. kujishawishi D. kukushawishi
6. A. mtoto kwa mama hakui B. mwana hufuata kisogo cha nina
C. sikio halipiti kichwa D. chanda chema huvikwa pete
7. A. awe na nia ya kujiimarisha masomoni B. awe na hakika ya kujiimarisha masomoni
C. awe na ari ya kujiimarisha masomoni D. awe na matumaini ya kujiimarisha masomoni

Ukosefu wa mvua 8 madhara yasiyomithilika. Ukame unapojiri wanyama na mimea 9 zaidi na joto. La muhimu kujiuliza ni je, ikiwa wanyama wanaathirika hivyo, 10 binadamu? Mojawapo ya 11 hali hii ni hulka ya binadamu ya kutozingatia suala la kuongeza 12 katika mazingira kwa 13. Matokeo ya hulka hii ni kwamba watu wengi wameshindwa 14 hata kwa mahitaji ya kimsingi kama vile chakula. Wengine wanakuwa maskini ombaomba kwa kuuza ardhi yao 15.

8. A. imesababishia B. imesababisha C. umesababisha D. umesababishia
9. A. ndipo inayoathiriwa B. ndivyo inayoathiriwa C. ndio inayoathiriwa D. ndiyo inayoathiriwa
10. A. lau B. bali C. ilhali D. seuze
11. A. kiini cha B. hatima ya C. hatima za D. viini vya
12. A. dhima B. thamani C. ustawi D. hazina
13. A. kuitunza B. kuyatunza C. kuzitunza D. kulitunza
14. A. kujitosheleza B. kujiendeleza C. kujilinda D. kujilea
15. A. tepetepe B. kijuujuu C. tifutifu D. kiholela

Kutoka swali la 16 mpaka 30, chagua jibu lililo sahihi.

16. Chagua kielezi katika sentensi ifuatayo: Mwanafunzi hodari na mtiifu aghalabu huwapendeza watu wengi.
A. hodari
B. aghalabu
C. mtiifu
D. wengi.
17. Ni sentensi ipi ambayo imetumia 'kwa' ya kuonyesha jinsi ya kufanya jambo?
A. Mchinjaji alikata nyama kwa kisu.
B. Mwalimu alinipa alama nane kwa kumi.
C. Mwanafunzi amemwamkua mwalimu wake kwa heshima.
D. Mkimbizi alituzwa kwa kushinda mbio hizo.
18. Chagua usemi wa taarifa wa: "Kwa nini mnamwajiri mtoto mdogo?" Afisa wa Maslahi ya Watoto aliuuliza.
A. Afisa wa Maslahi ya Watoto alimuuliza kwa nini alimwajiri mtoto mdogo.
B. Afisa wa Maslahi ya Watoto alimuuliza kilichomfanya amwajiri mtoto mdogo.
C. Afisa wa Maslahi ya Watoto aliwauliza kwa nini alimwajiri mtoto mdogo.
D. Afisa wa Maslahi ya Watoto aliwauliza kilichowafanya wamwajiri mtoto mdogo.
19. Chagua wingi wa: Hakujuu kuwa mwashi angemjengea jumba kama hilo.
A. Hawakujua kuwa waashi wangewajengea majumba kama hayo.
B. Hamkujua kuwa waashi wangemjengea jumba kama hilo.
C. Hamkujua kuwa waashi wangewajengea jumba kama hilo.
D. Hawakujua kuwa waashi wangemjengea majumba kama hayo.
20. Tegua kitendawili: Kikigongwagongwa wanawe hutoka nje.
A. kichuguu
B. ngoma
C. nazi
D. hindi.
21. Chagua jibu ambalo lina vihusishi pekee.
A. halafu, tena, juu ya, kumbe;
B. ili, minghairi ya, wala, kama;
C. karibu na, tangu, katika, kuliko;
D. hatimaye, baina ya, bila, ama.
22. Maneno yaliyopigiwa mstari katika sentensi ifuatayo ni: Mzazi wangu amefika lakini wako atafika kesho.
A. kielezi, kiwakilishi;
B. kivumishi, kiwakilishi;
C. kiwakilishi, kivumishi;
D. kivumishi, kielezi.
23. Chagua sentensi ambayo ina matumizi ya kiambishi 'ki' cha wakati pekee.
A. Mwalimu akinipongeza nitafurahi sana.
B. Mwalimu alipofika shuleni alimkuta akisoma.
C. Chumba hiki kimepambwa vyema.
D. Mjomba wangu hupenda kuvaa kizamani.
24. Neno 'mkwajuni' lina silabi ngapi?
A. 3
B. 8
C. 4
D. 5.
25. Watu wenye majina sawa huitana:
A. umbu
B. babu
C. somo
D. shoga.
26. Koo ni kwa jimbi, _____ ni kwa buda.
A. ajuza
B. binti
C. mseja
D. ghulamu
27. Sayari kubwa sana kuliko zote ni:
A. mshtarii
B. zebaki
C. zohali
D. utaridi.
28. _____ ni kwa mekoni na shubaka ni kwa sebule.
A. takia
B. bembea
C. hodhi
D. kichanja.
29. Chagua methali ambayo inaafikiana na maelezo yafuatayo: 'Tunapaswa kujishughulisha na mambo ambayo yanaonyesha dalili za mafanikio.'
A. Mtu hula nguvuze.
B. Mtu huenda na uchao, haendi na uchwao.
C. Mtu hujikuna ajipatapo.
D. Mtu hupata ajaliwalo, silo alitakalo.
30. Ukubwa wa sentensi: 'Kidole kirefu kimevikwa pete,' ni:
A. Dole refu limevikwa jipete.
B. Vidole virefu vimevikwa pete.
C. Dole refu limevikwa pete.
D. Vidole virefu vimevikwa jipete.

Maridhia alikuwa pale jukwaani akiwa miongoni mwa waalikwa mahususi katika shule ya upili ya wasichana ya Twapambazuka. Hii ilikuwa shule ya kipekee iliyokuwa imejengwa hivi majuzi kutokana na michango ya wafadhili na marafiki fulani wa chanda na pete wa Maridhia.

Maridhia alipokuwa pale jukwaani aliwatupia macho wanafunzi waliokuwa wamejaa pomoni pale ukumbini. Kisha akajisemea kimoyomoyo, “Wanafunzi hawa wana bahati ya mtende. Wangejua kilichowapata wasichana wa enzi zetu, katu wasingezembea masomo. Wangejua hatua kubwa iliyopigwa na dada zao wangewaiga na kuzidi kufungua macho na kuikumbatia hamu ya kusoma zaidi. Sijui nitatumia lugha au mbinu gani leo kuwahamasisha!”

Rafikiye Maridhia, aliyekuwa mmoja wa wageni, alipomwona Maridhia kadidimia mawazoni alimgutusha. “Hee! Maridhia, mbona hivyo? Unawazia nini?” Maridhia aliyaficha machozi yaliyokuwa yanayaziba macho yake, machozi yaliyotokana na kumbukumbu ya yale aliyoyapitia hadi kufikia pale. Kisha akajutia purukushani na kumjibu, “Hakuna jambo la maana la kuwazia sasa. Ya kale hayanuki. Sasa nataka nigange yajayo.” Wakaendelea kusikiliza hotuba hizi na zile za kusifu hatua mbalimbali zilizopigwa katika kuinua kiwango cha elimu cha wanawake pale pao Shimoni. Mara kwa mara Maridhia alisikia jina lake likitajwa na kumiminiwa sifa kemkem na shukrani tele.

Maridhia alizirudisha fikira zake nyuma tena, akakumbuka vile alivyosoma kwa shida licha ya kuwa wazazi wake hawakuwa wachochole. Alikumbuka vile wazazi hao walivyomnyima fursa ya kujiunga na shule ya upili kwa kufuata misimamo hasi ya wakazi wa Shimoni wa wakati huo. Hawa waliandama fikira kuwa kumsomesha msichana ni kupoteza mali bure. Wazazi wa Maridhia, kwa kuongozwa na tamaa, wakamuoza kwa babu mmoja mkwasi kupindukia. Ilibidi Maridhia akubali uamuzi huu shingo upande. Maridhia alikumbuka jinsi alivyoteseka katika ndoa hiyo. Alikumbuka vipigo vya kila mara, vicheko, vitisho na kuaibishwa hadharani na jamii, hasa ilipotokea kuwa amechelewa **kuipata mbeleko**. Mambo yalipomfika kooni akasema, “Potelea mbali, liwe liwalo, hata wakisema mwacha mila ni mtumwa ni sawa. Maneno matupu hayavunji mifupa.” Baada ya kuwaza na kuwazua Maridhia alitafuta maarifa ya kujinasua, akamwendea Bi Salama na kumlilia shida. Bi Salama alimshauri ajiunge na kituo cha elimu ya watu wazima. Huko Maridhia alipewa mafunzo mengi. Alitia shime masomoni akiamini kuwa kisomo hakina umri wala mwisho, akasoma hadi chuo kikuu.

Baada ya kuhitimu chuoni alirudi kwao na kupata kazi ambayo ilimwezesha kuwakimu wazazi wake waliokuwa wazee. Aidha alianzisha miradi mbalimbali Shimoni. Mafanikio ya Maridhia yaliwasuta na kuwaaibisha kindanindani wale waliomdhulumu awali. Wengine walimsingizia hili na lile. Hata hivyo, hawangeweza kufanya lolote kuizima kiu ya Maridhia ya kujiendeleza. Maridhia aliwapuuza akisema kuwa asilani jua haliwezi kuzuiwa kwa ungo.

Miaka mitatu baada ya Maridhia kupata kazi walirudiana na mumewe. Mumewe alimwomba msamaha naye Maridhia akamsamehe. Aliwasamehe pia wote waliomtesa. Aliwaona kuwa walioongozwa na itikadi zilizopitwa na wakati. Aliwaelimisha wanakijiji kuwa ni muhimu kumsomesha mwanamke pia. Wasibague. Mwanamke mmoja akielimishwa, huelimisha dunia. Maneno ya Maridhia yalimtoa nyoka pangoni, watu wakawasomesha wana wa jinsia zote, Shimoni ikaanza kupiga hatua kubwa sana kimaendeleo. Shule zilijengwa, miundomsingi kama vile barabara ikaimarishwa na hospitali zilizokuwepo zikaboreshwa. Maji ya mabomba yalisambazwa vijijini, chombo kilichokuwa kinaelekea kuzama kikaokolewa.

Sifa za Maridhia zilivuma pembe zote za Shimoni na jamii jirani. Wazazi na walezi waliwapigia watoto wao mfano wa Maridhia ambaye aliweza kuzikosoa mila duni na akafaulu. Jambo hilo lilionekana kuwa mwiko hapo awali. Jamii nzima ilifunguka macho; Maridhia akawa kielelezo, si kwa vijana wa kike tu, bali pia kwa vijana wa kiume, wazazi na jamii kwa jumla.

31. Wanafunzi wa Twapambazuka walibahatika kwa vile:
- shule yao ilikuwa ya kipekee;
 - shule yao ilikuwa imefadhiliwa;
 - hawakubaguliwa kimasomo kama awali;
 - hawakupatwa na kilichowapata wenzao.
32. Machozi ya Maridhia yalitokana **hasa** na:
- kumbukumbu ya mateso aliyokuwa anapitia;
 - kumbukumbu ya talaka na ndoa yenye taabu;
 - kumbukumbu ya mateso waliyopitia na wenzake;
 - kumbukumbu ya mateso na mafanikio yake.
33. Wazazi wa Maridhia walikiuka haki gani za watoto?
- upendo, maarifa;
 - utulivu, heshima;
 - hiari, elimu;
 - shime, usalama.
34. Chagua msimamo wa mwandishi kuhusu elimu.
- Huweza kupatikana kipindi chochote na katika daraja lolote.
 - Huweza kupatikana na mtu yeyote na mahali kotekote.
 - Huweza kupatikana baada ya kujiunga na kituo cha elimu.
 - Huweza kupatikana na watu wazima baada ya kujinasua.
35. Ni sifa zipi zinazoafiki **zaidi** jamii ya Maridhia?
- ubinafsi, uongo, ushirikiano, maridhiano;
 - ukatili, ubaguzi, umoja, maridhiano;
 - tamaa, woga, dhuluma, maridhiano;
 - ulaghai, usalama, husuda, maridhiano.
36. Kijiji cha Shimoni kilikuwa nyuma kimaendeleo kwa sababu ya:
- kufuata sana tamaduni na mila zao;
 - kupuuza mchango wa vijana katika maendeleo;
 - kutowazia wito wa vijana kuhusu maendeleo;
 - kuwatia wasichana katika ndoa za mateso.
37. Mafanikio ya Maridhia yaliwezesha raia wa Shimoni:
- kujenga hospitali nzuri zaidi na kukuza elimu;
 - kupanua barabara na usawa;
 - kusambaza maji na elimu;
 - kustawisha vijiji na kuimarisha huduma za afya.
38. 'Sifa za Maridhia zilivuma pembe zote za Shimoni na jamii jirani.' Methali inayoweza kujumuisha maneno haya ni:
- Mgaagaa na upwa hali wali mkavu.
 - Mkulima ni mmoja walaji ni wengi.
 - Mkuu hukua kwao.
 - Mcheza kwao hutuzwa.
39. Maana ya: '**kuipata mbeleko**', ni:
- kujipatia mahitaji ya mtoto;
 - kuwa na matumaini ya ujauzito;
 - kujifungua mtoto;
 - kuwa mjamzito.
40. Chagua kichwa kifaacho **zaidi** kwa kifungu hiki.
- Umuhimu wa miundomsingi;
 - Umuhimu wa kusameheana;
 - Umuhimu wa elimu;
 - Umuhimu wa ufadhili.